

Ti. ccxi. De verbis dei et scriptura sacra

sta. et ideo per cognitionem creaturarum seu operum dei tanquam per primo nota et magis manifesta: debemus ire ad cognitionem verborum dei tanquam ad minorem notam ita quod ipsa facta et ipse creature dei ducent nos ad verba dei.

Differt cognoscere creaturas et opera in se: non comparando ad deum. sed solum cognoscere quia sunt et existunt. et nescire cuius sunt nec cogitare: et aliud est cognoscere ipsas creaturas et opera dei inquantum sunt: et sub isto respectu: et scire quod dei sunt: et quod a deo sunt: et hoc est occultum. et hoc queritur et inuestigatur de se. sed primus est manifestum de se. ita consideriter aliud est scire et intelligere verba dei et audiire in se et dicta non comparando: sed

Nota 8. **V**erbo dei audientia. solum intelligere quid significant: et sententiam verborum: et nescire cuius sunt. et aliquid est scire et cognoscere verba et dicta inquantum dei sunt: et quod dei sunt: et quod deus locutus est ipsa. Nam multi possunt audiire ipsa verba: et precipere quid significant in se. sed non possunt cognoscere quod dei sunt talia verba: nec quod a deo sunt dicta: sicut possunt cognoscere terram sub isto respectu in quantum dei est: et quod dei est. Sicut autem ad cognitionem ipsas creaturas quod dei erant. oportebat primo videre et cognoscere ipsas creature in se. ita quod iste erit primus gradus cognitionis. quia videbamus ipsas creature esse absque dubio. et hoc est certissimum nobis: sed ignorabamus unde erant et cuius erant. Deinde per ipsum gradum ascendimus ad alium gradum: et cognovimus deum esse. et quod creature erant dei: et a deo erant. Et iste fuit secundus gradus. Deinde cognovimus creature inquantum erant dei donum. ita quod cognovimus ipsas creature esse datas hominibus a deo ad seruendum. Et iste fuit tertius gradus cognoscendi creature. Sic ergo primo cognovimus ipsas creature in se: et sciimus quod erant. Secundo cognovimus quod dei erant. et quod a deo erant. Tertio quod donum dei erant: et quod a deo nobis date erant. Primo ergo cognovimus quod erant: et quod nobis seruiebant: sed ignorabamus unde erant et cuius erant. Et ideo hoc queremus et inuenimus quod dei erant: et inde cognovimus quod erant date nobis ad seruendum. Ita ergo conformiter

dporter procedere circa verba et dicta dei ad ostendit cognoscendum quod dei sunt. Unum primo operatur videre ipsa verba in se. et iste erit primus gradus. Deinde per ipsum primum gradum sequentiis ascendemus ad alium secundum. scilicet cognoscere cuius sunt verba et dicta. utrum sunt verba dei vel hominis. vel creature vel creatorum. Et tertius gradus erit cognoscere quod nobis data sunt sicut creature. Sicut autem ipsae creature nobis manifestauerunt deum: et portabant in seipso aliquod signum per quod cognoscimus utrum sunt dei vel hominis creature vel creatorum. ita per ipsam verba poterimus cognoscere si dei sunt. et si deus dicit illa. Tertius etiam erit quod si poterimus cognoscere ipsas creature cuius erant per ipsam. si non poterimus cognoscere de verbis: utrum sunt dei per ipsa verba. sed ad hoc iuuabunt nos ipse creature et scientia ipsarum. Unde iam per ipsas creature cognoscimus deum esse: et proprietates et conditiones dei et modum suum: et quid convenit ei. Et etiam cognoscimus proprietates et conditiones creature et modum suum: et quid convenit ei. Ergo nunc non oportet nisi inuestigare utrum talia verba sint dei. Et quod iam sciimus modum et formam et conditiones creature et creatorum. ideo ipsam verba statim se debent manifestare: utrum sunt dei vel hominis. utrum habeat modum creature vel creatorum.

Dic probat quod deus dicit verba scripta in bibliis: et quod biblia est liber dei.

Titulus. ccxi.

Quoniam autem in mundo inuenimus plures libros et plura dicta et scripta et dicta alicuius sunt: et ab aliquo sunt dicta: et omnis liber alicuius est. Et quod omnis loquens vel dicens: vel est creator vel est creature. et si est creature: oportet quod sit rationalis. Et ideo omnis loquens vel est creator deus vel est creature rationalis: vel est factor: vel est res facta. Et ideo omnis liber: omnis verbum et omne dictum vel est creatorum: vel est creature rationalis. Et quoniam nos habemus unum librum in mundo quod vocatur biblia: quod continet duo testamentorum. scilicet antiquum et novum testamentum. et affirmat et credit quod ille liber est dei et a deo: et quod deus dicit omnia.

Titulus. cxi

verba q̄ ibi continetur. iō in q̄ram? si po/ terimus cognoscere si dictus liber et vba et dicta que ibidē continetur: sint de ivl ho minis: creature vel creatoris. **A**d cognoscendum autē hoc: oportet ponderare et cōsiderare ipa verba q̄ ibi continetur in se. et oportet cōsiderare modū et formā et cōdi tiones vborū: et qualitet dicunt. **E**t etiā oportet cōsiderare modū et formā loquen di ipsius dei creatoris q̄ ei vuenit. et etiā oportet cōsiderare modū et formā loquē di creature q̄ ei conuenit. **D**einde oportet cōparare ipa vba ad deum creatorē et ad ipam creaturā: et videre si modus et for ma et cōditio ipoz vboroz vuenit deo crea tori vel creature. **C**onsiderandum est ḡ primo: q̄ ipē liber biblie hz singularē mo rars mo dum. qz in ipo nō sunt pbatiōes: nec ra dōbiblie tiones: nec argumētationes ad pbandū illa q̄ ibi dicunt: sed simpliciter absq; pro batione omnia dicit et affirmat: et dicit ita esse simplici vbo sine pbatione. et tamen illa que ibi dicuntur et affirmant esse re ra: indigerēt maximis pbationib; et ra tionib; ut crederentur et affirmaretur ab hominib; qz homines nō possunt credere nec affirmare talia vba p se. qz nō sunt p semanifesta: nec p se cognita. **A**lij autē libri aliter pcedunt. quia pbant omnia q̄ ibi dicunt p rationes et argumētationes. et incipiunt ab illis q̄ p se sunt manifesta ad sensum. **L**iber autē biblie a principio incipit: In principio creauit deus celum et terrā. **E**tiam affirmat deū esse: affirmat deum creasse celū et terrā. affirmat mun dum habuisse principium: et nihil pbant: nec hec sūt nota p experiētiā. imo ptra ex perientiā. **V**n licet aliqui libri dicāt deū esse: tamē hoc pbant p multas argumen tationes. **Q**uia phus Aristoteles fecit octo libros phisicoz ad pbanduz solum hoc. s. deum esse. et etiā fecit in metaphysi ca duodecim libros ad pbandum deū esse. **S**ed liber biblie incipit in hoc q̄ dicit deum esse: et ibi facit suum principiu; sine pbatiōe. **Q**uod significat hoc q̄ omnes alij libri non laborāt nisi ad proban dū et certificandū deū eē. et liber biblie in cipit ibi sine aliqua pbatione et certifica tione. **Q**uid significat iste modus dicen

di biblie ipsius? **E**t quid hōc significat: **R**atio nisi q̄ ille qui loquī in biblia: et dicit illa ad q̄o; verba: est tante auctoritatis q̄ ei debet cre di simplici verbo absq; alia pbatiōe. absq; q̄ aliqua alia certificatione: absq; aliq; te stimonio. et q̄ sola sua auctoritas est tota certitudo: et pbatio et testimoniu; ipsoru; verborū. et q̄ sua auctoritas. scz loquen tis talia verba: excellit omēs rationes: et superat argumētationes: omēs pbatiōes: omia testimonia. et p consequēs q̄ pualet sua auctoritas sola: et suum simplex vbu; plus q̄ omēs alij libri: et q̄ omēs ratiōes omniū alioz libroz: qui pbant deū esse. **E**t p oppositū quia alij libri pbant p ratio nes: p argumētationes: significatur q̄ ille qui loquī nō est conte auctoritatis: q̄ ei debet credi per suum simplex verbum. **D**uo ergo sunt modi dicendi et loquendi **D**uplex **U**nus est dicere siue docere et loqui sine modlo pbatione: absq; argumētationet ratione quēdā. **A**lius est dicere et loqui cū pbatiōe: cum argumētis et rōnib;. **P**rim⁹ mod⁹ est au toritatis: dignitat⁹: excellentie: honor⁹: maiestatis: dñationis: p̄tatis et superiori tatis. **E**t sicut sunt duo modi dicēdi et lo quendi. ita sunt duo modi credendi pro portionabiliter. **V**n⁹ est credere vbis sim pliciter et dicit absq; aliqua pbatiōe et ar modus ḡ modus credēdi. **C**redēti et loquēti. **A**li⁹ modus est credere p rōnes et pbatiōes. **O**mne ḡ qd̄ credim⁹: v̄l credimus p auctoritatē dicētis: vel ratio nem pbantē. **E**t qm̄ iam pbatiū ē et par te honoris: q̄ modus credēdi verbis dei ip̄. est. s. credere vbis eius primo et p se absq; pbatione: absq; testimonio. sed solū quia ipē dicit. **I**ste enim ē modus credēdi qui ei debetur et cōuenit. **E**t etiā sequit q̄ mo dus dicendi et loquēdi dei inquantū de us est: debet esse loqui simpliciter: sine p/ batione: sine argumētatione: sine ratiōib; tanq̄ existens domin⁹ omniū: et impera tor et rex: tanq̄ habens omne dominiū: omne imperiū: omne mandatū: omne p̄ce ptum: et nihil habens supra se: sed omnia infra se. **E**rgo cū liber biblie incipiat lo qui p talē modum et for̄mam. et ita proce dit v̄tine in toto pcessu suo. et talis mo dus soli deo cōuenit: et taliter ei credi deū

Tl. ccxij. De verbis dei et scriptura sacra

84

Ergo, hoc sequitur quod modus loquendi ipsius bibliie
biblia est arguit et probat et ostendit librum biblie esse
liber dei. dei et a deo. et quod deus dicit illa: et quod sunt
verba creatoris et non creature: nisi crea-
tura loqueretur ex parte dei. et hoc idem est.

Primo Siue enim deus loquitur p se sive per crea-
turam: semper loquitur deus. Et per sequens
sequitur quod liber biblie magis est credibilis:
et magis debemus ei credere. quia nihil
probatur: sed simpliciter loquitur: quod si probaretur.
quod in hoc significatur quod deus est locutus: et
dicit illa verba. Et quia nos debemus cre-
dere quicquid deus dicit: eo quia ipse dicit.
ideo debemus magis credere verbum et de/
ctis biblie quia non probatur: quod si probaren-
tur. Et ulterius sequitur: quod dum minus
probatur magis probatur: et magis reddit vera
ceterum. quia magis significatur quod est a deo: et

Tertio. quod deus locutus est. Et exinde sequitur quod
magis sunt credibilia verba et dicta biblie:
et magis vera et solida et firma: et ab omni
dubitacione remota: quod alia verba alio
rum librorum. de tanto de quanto auctoritas
dei loquentis excedit et superat omnes
rationes: omnes argumentationes et
omnes probationes omnium aliorum lib-
rorum qui sunt hominum. Imo nulla est

Conclusio. Et ex istis apparet summa
concordia: summa conuenientia inter libri
creatura et librum nature seu creaturarum: et inter libri
creatura et librum biblie. quia liber creaturarum dicit
quod debemus credere deo primo et per se et
simpliciter absque probatione solum. quia
ipse dicit: et talis est modus loquendi dei si
ne probatione: et ipse liber biblie ita loqu-
tur et ita procedit. Unde ipse creature quod
a deo sunt summe conueniunt: summe co-
cordant cum verbis dei: et verbis biblie. quia
ipse creature in nullo fundantur: in nullo
sustentantur nisi in solo deo immediate. et
ante se nihil habent nisi deum. Ita ipsa ver-
ba et dicta dei et ipsius biblie in nullo fun-
dantur: in nullo sustentantur nisi in sola dei
auctoritate immediate. quia non fundan-
tur in aliqua probatione nec argumentatio-
ne. Et sic in hoc significatur quod sicut crea-
ture sunt immediate a deo: quod etiam verba
biblie sunt immediate a deo. Et quoniam
certitudo et firmitas et soliditas veritat-
atis ipsius biblie sanctissime oritur et depen-

det ex sola dei auctoritate infallibiliter: et
in ea solum fundatur. eo quia ipse dicit. sed
tum quod nullus potest credere et adherere
libris sacre biblie: nisi primo cognoscatur de
um esse: et cognoscatur ipsum esse veracem:
et non posse mentiri. quia qui non habet no-
ticiam de deo: non potest cognoscere utrum
biblia sit liber dei. Et per sequens si non
cognoscit quod sit dei: non credit ei. quia non
probatur nec procedit per rationes. Et per conse-
quens creditur: quod liber creaturarum dicitur
mo sciri: ante quem homo veniat ad librum
sacre scripture: quia liber creaturarum docet
cognoscere deum: et suas proprietates:
et suum modum. Et ideo liber creaturarum
est porta: via: ianua: introductorius et lu-
men quoddam ad librum sacre scripture
in quo sunt verba dei. et ideo ille presup-
ponit istum.

Sequitur alia probatio ad probandum quod de
us dicit verba scripta in biblia.

Titulus ccxij.

Preterea alia probatio quod deus dicit
verba que sunt in biblia. Quia
liber biblie procedit per modum
precepti et prohibitionis: per modum pro-
missionis et cōmissionis. Unde preci-
pit et prohibet et promittit promissiones
eternas et beneficia eterna: et cōminatur
penas eternas: et eterna mala: que finem
non habent. Precipit enim et monet et hor-
tatur: et dat precepta omnibus hominibus
ut faciant bonum: et sint boni: promitte-
do vitam eternam: et beneficia perpetua:
et prohibet ne faciat mala: cōminando depe-
nis eternis et malis perpetuis. Sed iste
modus loquendi et dicendi. s. per modum pro-
cepti: cum phibitione: cum permissione bono-
rum eternorum: et cōmissione penarum et
eternarum nulli creature cōnenit: sed soli crea-
tori conuenit: qui solus habet preceptum et
mandatum domini et phibitionem super omnes
homines: et qui solus potest promitte-
re beneficia eterna: et cōminari et da-
re penas eternas: et punições eternas ipsi
homib. Que enim diceret creature: ego iudi-
cabo oēs homines ī die iudicij: et dabo eis
cuiusque iuxta opera sua. bonis bona: malis ma-
la: Quicquid esset illa creatura que et seipso
et ex sua auctoritate cōminaret omnibus

Joh. v.
Matt.
xxv.

n 4

Titulus.cclii

Matt. hominibz: pteritis: psentibz et futuris de
en penis eternis: et diceret se indicare omes
Isa. lx homines: et omia facta et verba et cogita
vi. tiones homin. et omnia simul discutere et iu
Joh. v. dicare. sicut scribitur in libro Isaie: Que
Matt. creatura diceret. ego resuscitabo oes ho
xcv. mines simul: et dabo bonis vitam eternam
Gen. vi. et malis eternam penam: Que esset illa crea
**ture que picipet et phiberet et daret prece
 pta et phibitioes omibz homibz: pmissio
 nibz et cominatioibz eternis: et q pmitte
 ret omnibz bñ opantibz vitam eternam. et ma
 le opantibz punitionem eternam: Que esset il
 la creatura q poterit dicere: Delebo om
 nem hominem de facie terre: et induca aqua
 diluui super terram. sicut scribitur in libro
Genesis. Que etiam esset illa creatura q
 propria auctoritate prouocaret: induce
 ret et moneret omnes homines ad bonum
 et ut essent boni: et reuocaret a malo qn
 tum fieri potest. modo p precepta: modo
 p exhortationes et cominaciones terribi
 les: modo per promissiones eternas: Et
 apparel q cu verba sacre scripture sunt ta
 lia ut dictum est et apparel p pcessum su
 um: q nulla creatura ex seipso et suamet
 auctoritate potuit dicere talia verba: Aut
 eni esset bona creatura aut mala. No pot
 esse mala creatura. q verba sacre scripture
 repugnat male creature totaliter. qniam
 verba sacre scripture puocant: inducunt
 monent qntu fieri pot omes homines cu
 exhortatione et pcepto: pmissione et com
 minatione ad verum bonum hominis inquan
 tum homo est. s. ad verum amorem intrale et
 veram unitatem: societatem et fraternitatem:
 et pacem et concordiam. sed mala creatura
 no potest ex seipso et ex natura sua amare
 homines: nec verum bonum hominis inquantu
 bo est: nec inducere nec puocare ipos ho
 mines ad verum bonum hominis. imo totu p op
 positu. q mala creatura est contra verum bo
 num hominis inquantu bo est: et illud destruit in
 qntu pot: q mala creatura est deviator: et
 est contra veritatem: et hz in se radicem omnia ma
 loz. s. amorem priuatum. et p dñis hz peditio
 nes et prietates supius dicas de amo
 re sui ipsi et prie voluntat. Quare exclu
 dit q nulla creatura mala ex seipso et ppria
 inclinatioe poterit dicere verba sacre scri**

pture. Nec etiam poterit bona creatura di
 cere yba sacre scripture ex seipso et pprio
 motu pmo. q yba sacre scripture dicunt
 p modum mandati et pcepti: p modum cõmi
 nationis et auctoritatis et dñnationis: ut iã
 dictu est. sed nulla creatura bona assume
 ret sibi tale auctoritate ex seipso: vt pcpie
 ret et mandaret et cõminaret de penis etern
 is. et pmitteret bona seu beneficia eterna.
 qz tunc no esset bona creatura. imo psum
 ptuosa: que ex seipso assumeret sibi tale au
 toritatem pcpriendi et cõminandi et sic lo
 quendi: que soli deo prinet. imo esset pes
 sum et summe supba et contra deum. Et hoc
 no pot esse. qz bona creatura habet in se
 dicem omniu bonorum. Quare excluditur q
 nulla creatura neqz bona neqz mala po
 tut pmo dicere ex seipso et ppria inclinati
 one et inuenire scripture sacram. Ergo re
 stat et excludit: q cu illa yba sunt dicta ab
 aliq pmo. et aliq dixerit ea pmo et ppria
 auctoritate: q vel deus dixit pmo et pro
 pria aucte yba sacre scripture. vel aliq cre
 atura ex mandato et voluntate ei ordinati
 one dei: et no ex seipso. Et sic modus et for
 ma yboz sacre scripture ostendit manife
 stissime q de dixit yba biblia: et q biblia
 est liber dei. Quauis aut oia q pbank p
 libri creaturarz sint scripta in libro sacre
 scripture: et ibi continentur. et etiam illa q ibi
 continetur in libro biblie sunt in libro creatura
 ruz: cu aliter et aliter. Quia in scia libri cre
 aturarz sunt oia p modum pbatioris. q ibi
 pbatur p ipas creaturas q ita dñ facere
 bo. et pba debitum et obligatio hominis er
 ga suum creatore. Sed in libro biblie om
 nia ead illa continetur p ali modum. s. p
 modum pcepti: et p modum mandati: p mo
 dum monitionis et exhortationis: pmitredor
 cõminando. Aliud ante est pbare q ita
 debet fieri. et aliud est pcpie et mandaret
 monere et exhortari cum pmissionibus et
 penis q fiat: Hoc enim solu prinet aucto
 ritati et dominio. primum autem no. s. pba
 re. q qlibet pot pbare q fieri dñ: sed non
 mandare q fiat. Un plibru creaturarz p
 batum est. q homo debet amare primo de
 um et super omnia ex toto corde: et rota
 mente: et ex totis viribus: et q ad hoc ob
 ligatur: et q omnis homo debet amare

Ti. ccxiiij. De verbis dei et scriptura sacra

85

Deut.
vi.
Datt.
xxii.

Epilo/
gat.

secundo omnē hominē sicut seipm. Sed sancta biblia dicit hoc idem: sed aliter. qz p modū mandati z pcepti. z nō per mo dum pbationis: z pmittit facientibz hec vitam eternā. Et iste modus est altior et maior. quia maius est p̄cipere q̄ probare. Et in hoc ostēdīt q̄ liber biblie: qui loq̄tur p̄ modū auctoritatis et p̄cepti: est de tanto maior et altior et superior q̄ liber creaturenū. de quāto maius est p̄cipere et man dare seu imperare q̄ pbare cīm. Itē liber creaturenū seu nature probat: q̄ deus est primo timendus sup omnia et laudādus honorandus et glorificandus: et q̄ omnis homo debet timere deum: laudare et hon orare et glorificare: et illi soli seruire: cedere: obedire: et in eo solo confidere. Et liber biblie dicit hoc idem: sed aliter. quia non p̄ modū pbationis sed p̄ modū p̄cepti z mādati z exhortationis. Ultra p̄ ponit premiūm z pmittit retributionem eternam facientibus hec. scz timētibz de um: honorantibus: glorificātibus z laudātibus. Unde dicit: Time deum: hora deuz; seruies deo: honorifices z laudes deum. Et liber creaturenū dicit et probat. hoc dedeo facere. et liber biblie p̄cepit. fac hoc. Et sic apparet summa concordia: summa consonantia: et summa conuenientia inter librum sacre scripturā et librum creaturenū. et q̄ liber creaturenū seruit et famulatur libro sacre scripture quasi imperanti: mandanti et p̄cipenti. et apparet q̄ non differunt nisi i modo dicendi z loquendi: quia vñus loq̄tur p̄ modū pbationis: et alter p̄ modū p̄cepti z auctoritatis.

Alia probatio est: q̄ deus dixit verba sacre biblie: et q̄ liber est a deo.

Titulus. ccxiiij.

Uterius est alia probatio: q̄ deus dicit ea que sunt in libro biblie scripta. Unde in libro biblie sunt verbaque sunt supra homines: et supra naturam humanā totaliter. ita q̄ impossibile est q̄ homines dixerint talia v̄ba de se primo: nec per se: nec innenerunt. Unde nullus potest dicere nec loqui per se et ex propria scientia illa que nō potest cogitare. quia omne quod dicitur primo

cogitatur in corde. Sed verba q̄ scripta sunt in libro biblie: nō possunt p̄ primo cogitari ab homine: nec intelligi nec imagi nari. nō possunt p̄mo cadere in imagine hoīs. imo sunt supra omnē intellectum: supra omnē estimationē: et sup̄ omnē opinionē et cogitationē omniū hominū. et sunt totaliter incogitabilia ab omni homine: eo qz sunt altissima et profundissimā secretissima. Si ḡ verba scripture sa cresunt ita alta et extra et supra estimatio nē oīm hoīm. sequit q̄ si nō potuit hō cogitare omnia illa p̄mo nec innenire: q̄ etiā nō potuit ex seipso dicere nec loqui. Hoc autem patet discurrendo per vñiq̄ testa mentū. Quis enī homo potuit p̄mo cogitare in corde suo: et affirmare et dicere: testim q̄ q̄ tres p̄sonae essent realiter distictae. ita q̄ dīc vna nō est alia: et essent vna et eadē essent v̄ba biblia et substantia numero. ita q̄ vna et eadē lie. Gen. i. Isa. vi. Ps. lxxv.

Titulus.ccxiiii

ergo homo nō potuit hoc p̄mo cogitare:
 q̄ creature potuit h̄ p̄mo deo ex seip̄a.
Sic posset forte cogitari vel dīcī q̄ debe
 ret fieri homo: sed q̄ de facto deus sit fa
 ctus homo. et q̄n̄ et quomodo: et in quo lo
 co q̄s h̄ potuit deo dicere vel deo
 cogitare? **Nec** enī creature bona nec ma
 la potuit hoc primo dicere ex seip̄a. **Da**
 la autē nō potuit hoc p̄mo dicere ex seip̄a:
 q̄ hoc est ad v̄z bonū et exaltationēz: et
 summam dignitatē humāne nature. et
 maius bonū qd̄ possit esse. **Nec** etiā bo
 na creature potuit hoc dicere p̄mo ex se
 ip̄a. quia nulla creature potuit hoc scire
 ex seip̄a. **Ergo** si bona creature dicit a dō
 habuit. quia aliter dicere nō potuit. **Erg**
 go qui p̄mo hoc dicit et reuelauit de⁹ fu
 ri: et a deo p̄mo reuelatū fuit. **Sed** cū to
 tum testamentū nouū sit plenū istis ver
 bis. q̄ de⁹ factus est homo. et homo non
 p̄mo dicit. ergo deus dicit. **Itez** q̄ vir
 go cōcipiat in utero suo puerū sine viro:
 et q̄ pariat ipm̄ puerum existens virgo:
 et p̄manens virgo post partū. q̄s homo
 potuit hoc p̄mo cogitare: aut dicere: aut
 affirmare. cum hoc sit p̄tra v̄sum huma
 num. et nullo mō possit cogitari aut cade
 re in cogitatione hoīs. que mulier potuit
 hoc p̄mo cogitare ex seip̄a: **Ergo** sequitur
 q̄ qui p̄mo hoc dicit vel reuelauit. s. q̄ v̄
 go deberet cōcipe et parere. vel deus fuit
 vel ex parte dei dixit. **Sed** hoc scriptum
 est in libro biblie. s. in nouo testamēto. scz
 q̄ virgo cōcepit et peperit: et post partuz
 virgo p̄mansit. et q̄ ita factū est. **Ergo** se
 quitur q̄ si ibi est: q̄ aliqua dicit h̄ de se
 ip̄a. s. q̄ ip̄a cōcepit filium sine viro. et pepe
 rit p̄manens virgo. sequitur q̄ ita est factū
 et q̄ v̄z est. q̄ ip̄a mulier q̄ hoc dicit nō
 potuit h̄ primo cogitare ex seip̄a. q̄ h̄ est
 extra oēm estimationē: et p̄tra oēm expe
 rientiā consuetam. **Ergo** si dicit et ex se
 ip̄a cogitare nō potuit. sequit̄ q̄ dicere n̄
 potuit nisi q̄ sensit p̄ experientiā. et vidit
 in seip̄a q̄ ita factū est. ergo prius factū
 est in seip̄a q̄s dicit. quia aliter dicere non
 potuit. **Si** autē ideo dicit q̄ sibi reuelau
 tum est. q̄ ita deberet fieri. q̄ solus deus
 potuit hoc reuelare. vel aliquis ex parte
 eius. sequit̄ etiam q̄ ita est. quia a deo di
 ctum est. **Si** ergo dictū est hoc q̄ v̄gō cō
 cepit et peperit. sequitur q̄ ita factū est. **Et**
 si ita factū est: a solo deo factū est. v̄l ergo
 deus dicit et reuelauit q̄ ita fieret. v̄l si de
 us nō dicit vel reuelauit: et aliq̄ mulier di
 cit. sequitur q̄ video dicit. quia in ea dē⁹ hoc
 fecit priusq̄ ip̄a dixerit. **Sic** ergo vel h̄
 est a deo dictum et factum. prius dictūz
 postea factum. vel est a deo primo factūz
 et postea a muliere dictum. et sic semper ne
 cessario est a deo. **Et** sic quia hoc dici nō
 potuit a muliere: nisi prius deus hoc fe
 cerit. nec deus hoc dixerit nisi q̄ ita face
 ret. sequitur q̄ ita factū est. **¶** **P**reterea
 que creature: quis homo potuit cogitare
 in corde suo et dicere: q̄ substātia panis
 inuisibilis sub colore latens et sub accidē
 tibus: cōvertatur et muretur substātia/
 liter in corpus humānū vīuum. et vīnum
 muretur in sanguinē humānū vīuum.
Nulla enim creature potuit hoc p̄mo co
 gitare nec dicere: et tamē dictum est scri
 ptum in nouo testamēto. **Ergo** sequit̄ q̄
 deus dicit hoc. et supra homines est hoc
 primo cogitare vel dicere. **¶** **P**reterea q̄s
 homo potuit primo cogitare vel dicere ex
 seipso: q̄ deus creauit mundū: dīcēdo tē/
 pus. et quando creauit modum et formā
 et ordniem. sicut scribitur in antiquo te
 stamēto in p̄mo libro: vbi scr̄bit temp⁹
 et modus et forma creationis: et ordo om
 niū creaturez. **Hoc** enī nullo mō p̄t sci
 ri ab homine: nisi aliquis ei dixerit. scz q̄
 mūndus tali tpe incepit. **Quāvis** autē
 potest p̄bari q̄ mūndus sit creatus: et qua
 re: et ppter quē finem sit creat⁹: sed tamē
 quando fuerit creatus. et quō anni fue
 runt q̄ mūndus est creatus: ponendo cer
 tū numerz: nullo modo p̄t hoc scire ho
 mo ex se neq̄ pbare. **O**poret enī q̄ ille q̄
 creauit mundū hoc dixeris. **Nec** enī pri
 mus homo hoc dicere potuit: neq̄ alijs
 alijs post eū. **P**otuit enī p̄m̄ h̄ scire de
 seip̄o q̄n̄ creatus fuit: sed q̄n̄ alia crea
 sunt que p̄cesserūt ipm̄: hoc scire non po
 tut. **U**nde scribit̄ q̄ primus homo inter
 omnes creaturez ultimus fuit: et q̄ sexta
 die format⁹ fuit. **Q**uō enī scire potuit q̄
 illa dies qua ille formatus fuit erat sexta
 et q̄ nō precesserūt nisi quinq̄ dies: nill

Joh.i.
Lii.i.

Lu.i.

Ci. ccxiiii. De verbis dei et scriptura sacra

86

Gen. i. qd̄ dñs dixerit ei: Quia ḡ in libro biblie scribis p̄m̄ diez q̄ mūdus incepit et certum initiuū t̄pis: et hoc nullo modo potest fieri ab homine: hoc significat q̄ ille qui dicit hoc: est supra om̄es homines et reuelauit. Om̄ia enim nullus homo ex seipso potuit hoc dicere nec scribere: ideo ostendit q̄ nullus talis istū librum fecerit. Om̄is enim hō qui facit librum et scribit ex seipso aliquid: vult q̄ ei credas: et q̄ illi q̄ legent librum credant vobis scriptis. Et iō oportet q̄ illud qd̄ homo scribit in libro suo sit tale: vel qd̄ sit p̄ se manifestū: vel quod possit p̄ experientiā manifestari. v̄l qd̄ aliquo modo possit induci ut credas. v̄l per rationē: vel p̄ sensum: vel p̄ signū: vel per quēcūq; aliū modū. Quis enī hō p̄t aſſirmare in libro suo ex seipso illud qd̄ est oīno incertus: nec aliquid fieri p̄t ab hoīe: neq; fieri p̄t credibile p̄ aliquaz p̄bationē: nec p̄ aliquid motiuū: sed est extra omnē estimatiōnē: et extra oīm̄ opinionē. Quis ita fatuus esset: ita sine sensu qui ex seipso talia faceret et scriberet libz de hoc. Sed certū est et claz: q̄ t̄ps: hora et dies inceptionis mundi nullo mō p̄t ab aliquid homine scribi: neq; p̄t esse ratiōnes: neq; p̄suasiones: neq; p̄batiōnes: neq; inductiōnes: neq; signa: neq; experientie: neq; estimatiōnes: q̄ibus possit credi q̄ tali die incepit mūdus et nō ante. Imo hoc est occultum homini cuiuscunq; et ignorissimū. Ergo sequit q̄ nullus hō fuit ita fatuus: ita stultus: ita sine sensu: sine experientia: q̄ ex seipso scriperit talia et affirmauerit in libro suo: sed tñ in p̄mo libro biblie in antiquo testamento certitudinaliter scribit et affirmatur temp̄ et dies inceptionis mundi. Ergo sequit q̄ homo ex seipso non scripsit nec affirmauit. Quare oportet q̄ ille qui mundū creavit: hoc reuelauerit et scribi fecerit et diterit. Et sic cludit q̄ dñs dicit verba biblie: vel homo ex parte dei. Et p̄sequens q̄ liber sacre scripture est liber dei: et est a deo. Et exinde cōcludit q̄ quanto verbarū dicta que sunt in sacra biblia sunt magis alta et supra omnē ratio nem et sensum: et quanto magis etcedunt naturam humanā: q̄ magis debet credi. et dum vident magis difficultia ad creden-

dum: magis debent credi: quia tūc signū est q̄ sunt a deo dicta et non ab homib⁹: et homo debet credere quicq; dñs dicit. Et exinde sequitur: q̄ q̄ articuli fidei christiane sunt altissimi et supra omnē hominē: q̄ et hoc et ppter hoc sunt magis credibiles: et maxime certi et firmi. Et sic probatum est: q̄ in mundo est unus liber qui est liber dei et a deo: qui nominat biblia: continens duo testamenta. Et q̄ de dicit verba in dicto libro scripta: v̄l aliquis ex parte sua.

Hic concluduntur ex iam probat⁹ ali que proprietates circa librum dei: et qualiter se debet habere circa illum librum ipse homo.

Titulus. ccxiiii.

Q uoniam autem ipsa probatum est: q̄ dñs debet et librum: et quoniam liber dei est in mūdo: in q̄ continentur verba que deus dicit: et q̄s est iste liber. nūc restat ostendere et cludere aliquas p̄prietates et p̄ditiones illius libri: et aliter homo se dicit habere erga librum dei. Unde ex isto fundamento. s. quia ille liber est dei. et quia de dicit verba illius libri. multa possunt sequi et claudi de illo libro et verbis eius. Unde postq; ille liber est dei: et verba illi sunt verba dei. sequitur q̄ homo dicit credere totū librum. et omnia verba scripta in libro. ita q̄ totus liber est credendus firmissime et ex toto corde absq; aliquo dubio: et hoc illo modo qui cōuenit libro et deo. videlicet simpliciter sine aliqua p̄batione et argumentatione. sed solū quia dei est et de dicit. et hoc est totū fundamentū credendi in libro. Et iō tota ipsa biblia et omnia verba eius reducuntur ad unū fundamentū: ad unā rōem. s. q̄ dei est et de dicit: et sub isto fundamento et sub ista ratione sunt credenda et accipiēda omnia verba sacra biblia: et nō sub alia. Si autem p̄ istā portam: et p̄ istud principiū et generale fundamentum nō intrat q̄s in ipsam bibliam. sed vult intrare p̄ aliam portam. s. p̄ ratiōnes et argumentationes: tunc intrare nō poterit. q̄ iste est solus modus cōueniens tam librum dei q̄s in ipso deo. Qui enī aliter nō vult credere in ipso deo et libro suo nisi p̄ ratiōnes et probations et argumentationes: tunc

Priā p̄ prietates biblie.

Titulus.ccliii

facit maximā iniuriā dō et libro suo et vī
bis eius. q̄r vult ire et intrare in librū dei
atra naturā et modū librī et dei. Et iō ne
cessē est q̄ talis repellat a libro dei: et liber
sibi claudat: et secreta librī nō videat: eo
q̄r iniuriantur librū et dēū cui⁹ est: et repu
tat ip̄m posse mētiri. Et h̄ est p̄mū qd̄ cō
cludit de libro dei.

Sexta
p̄petas.

Tertia
p̄petas.

Quarta
p̄petas.

Ci. cxij

**Nihil p̄
ciōl⁹ v̄
bo dei**

**Verbo
di debet
honor.**

Ulterius cōcludit de
libro q̄r dei est et dē⁹ dicit: q̄ nihil p̄t esse
falsū in eo: et nihil p̄t esse inutile: nihil
supfluum: nihil dīminutus: et iō nihil est
ibi cōtemnendū: nihil respūdū: nihil
iniquum. Ulter⁹ cōcludit de necessitate:
eo q̄r dōs dicit verba in dicto libro v̄ten
ta: q̄ oia verba implebunt: et nihil rema
nebit imcōpletū. qm̄ dōs nihil p̄t face
re v̄tra suum honorē. Un̄ si nō cōpleren
tur verba dei: ip̄met mendax esset. Ideo
ppter suū honorē necesse est q̄ oia v̄ba
impleant postq̄ verba dei sunt et ip̄e di
cit. Si enim qlibet h̄o q̄ntūcūng⁹ modi
cūs nō vult q̄ verbū suū mendax sit:
sed impleat. quanto maior est dñs: tan
to magis vult verba sua impleri: et nō re
trocedere. Imo vn⁹ rexcius exponeret
totum suum regnū q̄ verbū suū nō im
pleretur. Quanto magis ḡdōs adimple
bit verbū suū v̄lla q̄ dicit cū sit omni
potens. Ulter⁹ cōcludit q̄ postq̄ dōs
habet librū: et v̄ba dei sunt in mundo: et
de⁹ locut⁹ est: q̄ h̄o debet: obligat et tene
tur diligere et amare dēū et v̄ba dei: q̄ p̄
cesserunt de ore suo. Un̄ q̄r h̄o d̄z amare
dēū p̄mo et sup oia vt pbatū est. sequit⁹ q̄
etia debet amare v̄ba sua. Et q̄r nihil ma
gis p̄pinqū dō q̄ v̄bum suū. q̄r v̄bum
suū reprezentat ip̄m met. et nihil magis p̄ti
net dō q̄ v̄bum suū. q̄r exit de ore suo. et
p̄o nō nihil maius: nihil excellentius: ni
hil nobilis: nihil p̄ciosus: nihil melius
nihil potentius: nihil amabili⁹ q̄ v̄bum
dei. Et p̄sequens sequit⁹ q̄ v̄bu⁹ dei est
sup om̄es creaturas: et excellit om̄es crea
turās: et magis p̄pinqū est dō: et magis
p̄tinet dō q̄ om̄es creature. Itē seq̄t⁹
q̄ sicut h̄o tenet amare dēū. ita debet ama
re v̄bum suū reprezentans eū. Et sicut dō
tenet dare omnē honorē. ita tenetur dare
v̄bo dei oēm honorē et oēm gl̄iam et om
nem laudē. et debet se exponere ad mor

tem p̄ verbō dei. Et sicut debet amare de
um plus q̄ om̄es creaturas et q̄ seipm.
ita debet amare verbū dei plus q̄ oēs cre
aturas et q̄ seipm. Et p̄sequens h̄o de
bet canere sup om̄ia ne cōtemnat: ne in
iuriet: ne offendat verbum dei. Et p̄ p̄ns
sequit⁹ q̄ postq̄ h̄o habet in seipso locū in
quo p̄nt recipi verba dei. s. ip̄m cor: debet
recipere in corde verbū dei: et p̄parare cor
suū ad recipiendū verba sua. Et nulla
alia v̄ba debet p̄mo in corde suo recipere:
sed debet implere totū cor suū de v̄bis
dei. Et ideo h̄o recipiat primo in corde
suo alia v̄ba q̄ v̄ba dei. tunc facit maxi
mam iniuriā dō et v̄bis eius. q̄r expellit
verba dei de sua domo: de suo loco. p̄prio
eis debito. et ponit ibi alia v̄ba. Et quia
etiam verbū dei representat dēū: et exit de
ore dei: et mittitur a deo. seq̄t⁹ q̄ a reci
pit v̄bum dei in corde suo: recipit dēū: et
q̄ habet v̄bu⁹ dei in corde suo: habet dēū
in corde suo. et q̄ portat verbū dei in cor
de suo: portat dēū. Et iō nihil maius: ni
hil melius: nihil nobilis: nihil p̄ciosus: ni
hil amabilis: p̄t h̄o habere i corde suo
q̄ verba dei. Et quia verbū dei intrat
cor hominis. et nulla alia res p̄t intrare
ip̄m cor nisi ip̄m verbū. et ip̄m v̄bu⁹ p̄nci
paliter in corde habitat. iō nulla res ē ma
gis p̄pinqū cordi q̄ ip̄m v̄bum babēs
ingressum ad cor. Et q̄r verbū dei est v̄
uum: sicut dōs v̄nit cuius est et exit de
ore eius. iō necesse est q̄ v̄nificet ip̄m cor
et faciat ip̄m iocundū et letū. Et q̄r est ca
lidū. q̄r est ardens igne amoris. iō calefa
cit cor: et facit ardere et inflamari in amo
re. Et q̄r est v̄ez et certū. ideo firmat ip̄m
cor in veritate: et solidat et illuminat cla
riscat. Et quia est virtuosissimū et poten
tissimū et summe actiū et opatiū. ideo
opera in corde subito et mutat ad se: et p̄
regit et defendit. Et q̄r verbū dei est alis
simū. ideo eluat ip̄m cor et trahit ad altis
simā. Et sic patent aliique p̄prietates v̄bi
dei et librī sui in dī sunt verba dei: et etiā q̄
liter se debet h̄o h̄re ad librū dei. et v̄bum
dei. quoniā debet p̄mo dei librū studere
audire: habere et legere.

Comparatio verbi dei ad creaturas.

Titulus.ccxv.

Tl. ccv. De verbis dei et scriptura sacra

87

Duo autem sunt nobis manifesta quod habemus et tenemus deo in spiritu nostro. scilicet creature sue et verba sua. Sed ista duo non sunt equalia. quod verbum dei est supra voces et supra omnes creature exiit de nihilo: sed verbum dei est ex ore dei. Et ideo verbum dei quod est subiectum maius omnium creature: habet potestas proprio dei tempore et dominium supra omnem creaturam. et omnis creatura subiecta est totaliter et permanentiter verbo dei. et ideo impossibile est quod aliqua creatura possit resistere verbo dei. et ideo verbum dei mutat creaturam. et ipsa creatura non potest mutare verbum dei. quod est immutabile invariabilis sicut deus a quo est. Et quia verbum dei est efficacissimum: virtuosissimum et summe operatum et actuum. ideo subito quoniam mittitur et venit supra creaturam: mutat eam sine aliqua resistentia. et omnis creatura obedit verbo dei. Item omnis creatura summe distat a verbo dei. quia per verbum dei omnis creatura facta est: et de nihilo venit in esse per virtutes verbi dei. quod habet omnem virtutem et potestatem dei a quo est. Unde deus per verbum et dicendo creavit omnes creature: et ideo omnis creatura subiecta est totaliter verbo dei. quod per ipsum esse habet: et etiam portat et sustinet in esse. Unde quia deus dicit: creature factae sunt. et si non dixisset: nulla creatura facta fuisset. et sic omnis creatura ideo est. quod deus dicit. Unde primum quod exire a deo est verbum suum: et per ipsum omnia alia creantur: et recipiunt esse de nihilo. Et sic apparet maxima inequalitas inter verbum dei et ipsas creature: et quod necesse est esse omnem creaturam subiectam proprio dei. Item deus dedit homini creature et verba sua. sed plus dedit quam dedit verba sua: quod quoniam dedit creature suas. de quanto plus valent verba dei quam omnes creature. Et sic deus duobus modis consolatur hominem. scilicet per creature et per propria sua: et plus per verba quam per creature. quod creature sunt de nihilo: sed verba dei exirent de ore dei. Et ideo sicut sponsa plus consolatur de verbis sponsi quam de arra sibi missa et de munib; et subditus magis appreciat verba regis quam munera et magis consolatur. et filius bonus plus consolatur de verbis patris quam de munib;. ita homo plus magis appreciat

reverba dei quam creature que sunt munera dei data sicut arra. et plus potest gaudere verbis dei quam de creaturis sibi datas ad seruendum. Si ergo homo tantum consolatur in creaturis dei: magis potest consolari et letari in verbis dei. Et si recipit creature dei cuius tanta diligentia: magis potest recipere verba dei et cum maiori reverentia. Et si applicat creature dei: multo magis potest appicare verba dei. Valde enim contra rationem est quod homo quotidie utatur creaturis dei: et quod contemnit verba dei: et nolit audire verba dei. Verba enim dei procedunt et exirent de cor. Verba de dei: et ideo portant cor dei et intentiones dei portant voluntatem dei: et intrant in cor hominis. Sed creature exirent de nihilo. et ideo dei et eius verba sunt propinquissima deo. sed creature sunt quasi alienae a deo. quod de nihilo. Quare sine comparatione plus valet proprium dei quam omnes creature. et deus propter appetitum verbum suum quam omnes creature. Qui ergo non vult recipere nec caudire propria dei: non est dignus quod utatur creature dei. Postquam ergo deus locutus est homini: et dignatus est loqui hominibus: dominus seruus rex subditus: creator creature: artifex operi manuum suarum: dominus infinite maiestatis rei de nihilo factus: et verba sua scripta sunt. magnam iniuriam facit homo deo: et multum contemnit eum si non vult audire: nec propria sua recipit. et contemptus illis audit: legit et studiet et recipit verba hominum. Magis potest homo audire et legere verba dei quam verba hominis: magis potest audire verba creatoris quam verba creature. et magis potest audire illum qui creauit omnia: quam ille qui est creatus inter omnia de nihilo. Magis potest audire verba illius quam non potest mentiri sed est veritas: quam illius qui potest mentiri et decipi et decipere. et magis potest audire verba illius qui vivit in eternum: quam hominis mortalitas: et quod iam mortuus est et non vivit. et magis potest audire verba illius a quo creatus est: et qui dedit ei suam imaginem: et quod recipit quicquid habet: quam verba illius a quo nihil accepit. magis potest audire verba illius qui continetur servat eum in esse: et indesinenter largitur et dat ei sua beneficia: sine quod non potest esse: quam illius a quo nullum beneficium recipit nec potest recipere: nec potest ali-

9

Deus nos
laet nos
per verba
lui.

Titulus.ccxvi

quid sibi dare. **D**agis debet audire verba illius q̄ promittit sibi vitaz eternam: q̄ illius qui nihil promittit nec aliquid potest dare. **M**ulto magis debet audire homo q̄ est opus verba illius q̄ fecit eum et sui factoris: q̄ illius q̄ factus est. et magis verba dñi q̄ serui regis q̄ subditū: et omnipotens q̄ nihil potentis. et illius q̄ de se est infinitum et omne bonum: q̄ illius quibz in se radicē omnī maloz. et illi? q̄ bz omnē hominē iudicare: q̄ illius q̄ iudicandus est. et multo magis debet delectari in studendo et legendō verba et libri dei q̄ creauit illum: q̄ illius q̄ creatus est. **S**i ergo homo facit oppositū istoz: maximam iniuriā et contumeliā facit deo creatori suo et verbis eius.

Qualiter creature et vba dei pueniūt homini. **T**itulus.ccxvi.

Quoniam autem homo bz corp⁹ et animam. et vnu non est aliud. qr anima ē intellectualis et spūalis. et corpus terrestre et elementale: et vtrūqz bz suam vitā. qr aliter viuit corp⁹ q̄ anima. Quāvis enī corpus viuit mediante anima: et ex pñtia anime. attē corpus indiget cibo et potu et nutrimento et pseruatione. **S**icut autē corp⁹ indiget cibo et nutrimento et viuat et nutria et pseruet et aumenter aliter piret et morere. ita silt aia indiget cibo et potu et nutrimento et alimēto: vt augmēte: nutrit et pseruet in vita sua. q̄ est amor bonns: gaudiū et spes et psolatio fm deū. **E**t qm̄ nutrimentuz et cibo et alimentū debet habere puenientiā seu cōuenire cū re que alitur et nutritur. et debet intrare in rem nutriendā: vñiri cū ea: aliter nō nutrit. et ideo qr corpus ē terrestre et elementale. ideo nutrit. viuit et cre seit de cibis et alimētis terrestribz et elementibz tanqz sibi similibz: q̄ intrant corpus homis realiter et p suā pñtiā ex q̄bz sic bonus humor et sanguis. ita cōformiter. quia anima est spūalis et intellectualis: et nullo modo terrestris nec elementalis. ideo nutrit et viuire debet de cibis et nutrimento et alimētis spūalibz et intellectua libz et nō corporalibz nec terrestribz tanqz de sibi silibz q̄ solū pñt intrare aiam p suam pñtiā. **E**t qr aia est ad imaginē dei fa-

Q, vbu di ē cibz anime
to: vt augmēte: nutrit et pseruet in vita sua. q̄ est amor bonns: gaudiū et spes et psolatio fm deū. **E**t qm̄ nutrimentuz et cibo et alimentū debet habere puenientiā seu cōuenire cū re que alitur et nutritur. et debet intrare in rem nutriendā: vñiri cū ea: aliter nō nutrit. et ideo qr corpus ē terrestre et elementale. ideo nutrit. viuit et cre seit de cibis et alimētis terrestribz et elementibz tanqz sibi similibz: q̄ intrant corpus homis realiter et p suā pñtiā ex q̄bz sic bonus humor et sanguis. ita cōformiter. quia anima est spūalis et intellectualis: et nullo modo terrestris nec elementalis. ideo nutrit et viuire debet de cibis et nutrimento et alimētis spūalibz et intellectua libz et nō corporalibz nec terrestribz tanqz de sibi silibz q̄ solū pñt intrare aiam p suam pñtiā. **E**t qr aia est ad imaginē dei fa-

cta: et nullū est mediū inter aiam et deū. id dz nutriri et alimētari de cibz et alimētis et nutrimento diuinis q̄ immediate pcedit a deo. **E**t qr verbū dei exit de corde dei es pcedit de ore eius et p̄ intrare in cor aie et ea penetrare. id aia dz nutriri et vivere crescere et sustētari in vbiis dei q̄ pcedunt de ore ei⁹. et solū verbū dei est ppriu ali mentū: ppri⁹ cibz et ppri⁹ nutrimentū ipi⁹ anie et cordis. **H**icut ḡ cibz terrestris et Verbū alimentū corpale intrat in corp⁹ iā prius dei cor viuū: et ipm augmētā: nutrit: corrobora: roborat et pseruat. ita vbu dei qd̄ intrat corr et pñat aiam iā pñs viuā et viuente: augmentat anima: sp̄am et nutrit et corrobora: pseruat et sustentat in amore dei et spe bona et gaudio et p̄solutione: et in oibz q̄ p̄tinent advitaz aie et cordis. **E**cce ḡ q̄litter pueniūt hoi et Epilo pportionāl creature et vba dei. qr creatu gat. re corporales respiciūt corp⁹ et vitā corporale. et vba dei respiciūt aiam et vitā spūa lem. vt sicut corp⁹ qd̄ est pppter aiaz viuit de creaturis corporalibz de nihilo factis. ita aia q̄ est pppter deū: et est ad imaginē dei viuit de vbo qd̄ immediate pcedit de ore dei qd̄ est spūale et intellectualis et diuinum. **E**cce q̄nta p̄pinqutas hois ad deū: qn̄ta assūlātio: q̄nta vñitas: q̄nta dei bonitas. qr verbū qd̄ exīt immediate de corde dei intrat cor hois. verbum qd̄ pcedit de ore dei intrat in aiam homis. **E**t nihil p Verbū p̄pinqutis deo q̄ verbū eius. id totaliter dei trahit cor hois et aiam ad deū vñ exit. et hic aia facit cor hois vnu cū corde dei. **E**cce ḡ ad deū puenientissime dedit de⁹ hoi duo. sc̄z crea turas et vba sua. creaturas ad augmētā dū: nutriendū et pserandū corp⁹ invita sua. et vba ad augmētandū: nutritū: et pserandū aiam in vita sua ppria. **E**t iō vba dei sūt vba vite et nō corporis sed aie et nō carnis s̄z cordis. **E**t iō aialia bruta Verbū nō pñt viuere de vbis dei. qr nō hñt aiaz dei ē et spūalē nec intellectualē nec dei imaginez. bū vite. **E**cce q̄ntū distant ab inuicēz cibz corporis et cibz aie. qr cibz q̄ nutrit corp⁹ est corrupibilis. sed cibz q̄ nutrit aiam sc̄z verbū dei est incorruptibilis p̄manens ī eternū Verbū. **S**icut autē hō nō facit q̄ seipm cibos cor di ē corporales: s̄z recipit iā factos et ordinatos rupribz a deo. ita hō nō facit cibū spūalez sc̄z ipm le.

verbū dei: sed recipit ipm dictū et datū a deo. qz trūqz est a deo. **H**i enī hō p se nō pōt facere cibos corporales qz viuat corpus. quō poterit facere cibū spūale: et qz viuat aia: **E**t iō nullū zvū hois qd. pce dit de corde et ore hois pōt dare vita aie et nutritre ipaz: sed oportet qz ab alto pce/ dat. s̄c; de corde et de ore dei. **E**t sic ad hoc qz cibz corporalis nutritat corp' nō est necesse nisi qz corporis recipiat ipz: nec est necesse inqrere causaz et fundamētu et rō/ liq inue/ stigatōe cause.

Verbū dei nu/ tri aia; absqz a/ liq inue/ stigatōe cause. **H**o verbū dei nutritat aiam: nō est necel/ se qz hō inqrat cām et fundamētu et rōnez zvboz dei: sed sufficit scire qz dei sunt et re cipere ipa zvba in corde. qz sine hō nutrita aiam. **E**t qm in ipa aia volūtas hō totū dñium et impiu: et in ea p̄sistit pncipaliter vita aie. qz qn illa viuit tota aia viuit: qn illa est satiata tota aia est satiata: qn illa crescit: torta aia crescit. qn illa nutrita tota aia nutrit. qn illa deficit: tota aia deficit. qz ipa ē cor aie. et qz zvba dei respiciunt ani/ mā et dirigunt pncipaliter ad voluntatē. respiciunt pncipaliter ipaz tanqz cor ipi?

Verbū aie: et tanqz hōtē totū impiu in aia. iō ver di habz ba dei et liber dei hōtē et hōtē debent modū modum fm qz uenit volūtati: qz est libera et in li/ uenient bertate posita. **E**t iō zvba di qz sūt i libro tēvolun dei posita hōtē aliquā modū p̄ceptiu. ali/ tati. qn modū phibitiu. aliquā exhortatiu. ali/ aliquā pmissiu. aliquā cōminatiu. ali/ qn narratiu exemploz. aliquā dēpcatoriu. um. aliquā laudatoriuz. qz omēs isti modū uenient volūtati et affectui: et inclinat et mouent et excitat et nutritū ipam volūta/ tem ad timorē et amore: ad spem et gaudi/ um et ad solationē. **S**ed qz aia qrit sg certitudinē et nō recipit alioz zvba nisi sint sibi certa et nō dubia. qz intellectu qz est in aia: sp appetit certitudinē: et in hō satia et viuit: et aliter nō qescit: donec sit cert. iō necesse est qz liber dei et zvba libri sui sint certissimā et nō dubia. **E**t iō esti zvbis dei et in libro suo certitudo diuīe auctoritatis dei ē cer qz est tam magna qz excedit oēs rōnes: om̄issimuz pbatōes hoim: et om̄e ingeniu hōa excedēs num: ut iā dictū est. iō to liber dei est au/ oēs pba tenti: et hō modū generale autētū p/ to nō fact: et iō fact. Et sic liber dei et zvba dei totā aiaz cō/

plent et pfortat et nutrīt intellectū et vō/ luntatē. **E**cce igīē qlit habem⁹ cogniti Epilo/ onē et sciam de creaturz qz sunt opa dei et facta: et de verbis dei qz sunt dicta dei. **E**t sic de⁹ manifestauit seiōm hoī tam p crea turas qz sunt a deo qz p zvba qz dicit. s̄z ma gis ppinqe se manifestauit p zvba qz per creaturas. qz zvba exētū immediate de cor de dei. et directe tendūt ad cor hois. et ipa verba sūt mag⁹ familiaria hoī et ppinqa qz creature. qz etiā ipē hō hō zvba et dicit ea et loqtur et hō: et in multis p̄cordat cum deo. qz de⁹ loqtur dicit. et hō loqtur et di cit. et sic verba ueniūt deo et hoī. **E**t sic multū est familiaris et ppinq cognitio dei p verba sua. **E**t sic ipē hō et p creatures dei et p verba dei pōt venire ad deū et ipz inuenire et scire intentionē et volūtatem dei. Ergo hō d̄z seiōm exercitare tam in creaturis dei qz in zvbis dei: ut se propin querat ad ipm et fiat familiaris cū deo.

Qaia rōnalis existēs in hoīe nō est de natura corporis: sed p̄t viuere p̄se separata a corpore: et est imortalis viuens sine fine.

Titulus.ccxvii.

Qbec scia est de hoīe et pncipali or res qz sit in aia est aia rōna/ lis. et qz forte plures credūt qz aia sine cor pore nihil sit: et qz mortuo corpe aia mo/ riat et nō remaneat viuēs et viua: et qz p̄nōs nō credūt bona eterna: et iō nō curāt labo rare p illis. nec etiam credūt mala eterna. nec p̄nōs curāt fugere illa. iō vt oīs hō cognoscat qz ipē habeat aiam imortale: qz in eternū viuer. hō pba qz aia rōnalis ē im mortalis. **Q**uānis enī supi⁹ in pluribz lo cis dictū sit qz aia sit imortal: et qz liberuz arbitriū est imortale: tñ hō pbatū sūt acci dentaliter. **E**t iō hō nū tractabiz pncipa/ liter de imortalitate aie: recolligēdo etiā illa qz aia dicta sunt supi⁹ in multis locis sparsim. qm sup oīa valde necessarium est homi qz cognoscat sine dubio qz habeat aiam imortatē et sp̄ viuētē. qz maxie erit diligēs circa seiōm ne in eternū pdat se ipm. et maximā diligētiā apponet ad ha/ bendū sciam libri de hoīe: seu libri creatu rariū: seu libri dei: seu libri scripture sacre. **I**dēsūt o 2

Li. xcij
Li. cij